

VASTALAUSE

HE 173/2025 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsästyslain muuttamisesta

Perustelut

Hallituksen esitys ja valiokunnan siihen tekemät täydennykset ovat sekä sisällön että lainvalmisteluprosessin osalta täysin vastuuttomia ja vaarallisia. Lakiesityksen valmistelun ja käsittelyn eri vaiheissa on tarkoitushakuisesti jätetty noudattamatta hyvän lainvalmistelun periaatteita ja tietoisesti ohitettu keskeisiä vaikutusarvioita, jotka olisivat olennaisia paitsi suomalaisen luonnon kannalta, myös esityksellä väitetysti saavutettavien hyötyjen kannalta. Valiokuntakäsittelyssä on täysin poikkeuksellisella tavalla ohitettu arviot EU-oikeudellisista näkökulmista sekä myös ympäristöperusoi-keuksista. Toimintatavat ovat laajasti olleet sellaisia, joita ei tulisi hyväksyä demokraattisessa oi-keusvaltiossa.

Nyt täysin puutteellisesti valmistellun ja kiireessä eteenpäin viedyn esityksen väitetyt myönteiset vaikutukset perustuvat uskomuksiin ja hallituspuolueille läheisten sidosryhmien intressien edistämiseen. Samalla vaarannetaan olennainen osa suomalaista luonnonsuojelua ja luontopolitiikkaa. Suden osalta esityksen ongelmat juontuvat hallituksen ja ministeriön valmistelusta saakka, mutta valiokunta on lisäksi omin päin heikentänyt esityksen uskottavuutta entisestään lisäämällä esitykseen ilman virkavalmistelua, asiantuntijalausuntoja ja vaikutusarviota muutoksia karhun, ilveksen ja saukon metsästyksen.

On erittäin vakavaa, että lainsäädännön arviointineuvosto on osoittanut metsästyslain muutosta koskevasta hallituksen esityksestä valiokunnalle poikkeuksellisen raskaat huomautukset. Prosessin kannalta kuvaavaa on, että huomautukset jouduttiin osoittamaan valiokunnalle, koska esitystä on viety eteenpäin erittäin tiukalla aikataululla ja lainsäädännön valmisteluohjeiden vastaisesti niin, että arviointineuvosto ei ehtinyt antaa lausuntoa ennen hallituksen esityksen antamista eduskuntaan.

Arviointineuvoston mukaan esityksessä on vakavia puutteita siltä osin, että kaikki vaikutusarviot puuttuvat. Hallituksen esityksessä ei ole arvioitu nykytilaa eikä sitä, millaisia vaikutuksia lainsäädännöllä olisi suteen osana Suomen luontoa, millaisia vaikutuksia sillä olisi suden aiheuttamiin haittoihin, voitaisiinko ongelmia ratkaista toisin, ja ketkä lainsäädännön muutoksista hyötyisivät ja millä tavoin. Arviointineuvosto on todennut puutteiden olevan niin merkittäviä, ettei esitys täytä lainvalmistelun perusvaatimuksia.

Suden suotuisan suojelun taso

Esitys metsästyslain muutokseksi pohjautuu aiemmin vuonna 2025 EU:ssa tehtyyn päätökseen, jolla susi siirrettiin luontodirektiivin liitteestä VI liitteen V alaiseksi lajiksi. Myös liitteen V alaisten lajien osalta ensisijaista on lajin suotuisan suojelun tason ylläpito ja säilyminen. Esityksessä ei kuitenkaan missään määrin ole arvioitu sen mahdollisia vaikutuksia suden suotuisan suojelun tasoon.

Vaikutusten suden suotuisan suojelun tasoon ja säilymiseen Suomen luonnossa tulisi olla aivan keskeisiä metsästyslain muutoksen valmistelussa tarkasteltavia asioita. Koska vaikutuksia ei ole arvioitu, on esitys erittäin huteralla pohjalla sen suhteen, täyttääkö se lainkaan luontodirektiivin vaatimusta suotuisan suojelun tason säilymisestä.

Tieteellisen tutkimuksen mukaan susi on Suomessa erittäin uhanalainen laji. Määritelmällisesti uhanalaisuusluokka ”erittäin uhanalainen” tarkoittaa, että luokkaan kuuluvalla lajilla on erittäin suuri vaara kadota luonnosta lähiaikoina. Onkin selvää, että susi ei erittäin uhanalaisena lajina voi olla Suomessa vielä suotuisalla suojelun tasolla eikä metsästystä siten tulisi sallia.

Luontodirektiivin mukaan suotuisan suojelun tason määrittelemisessä täytyy noudattaa parasta ja viimeisintä tieteellistä tietoa. Suomessa susikannan tuntee parhaiten Luonnonvarakeskus. Luonnonvarakeskuksen mukaan Suomessa oli vuonna 2025 maaliskuun kanta-arvion mukaan noin 430 sutta. Maa- ja metsätalousvaliokunta on kuullut Luonnonvarakeskusta, joka on valiokunnalle toimittamisaan lausunnoissa todennut, että pienin elinkelpoinen populaatio lyhyellä aikavälillä olisi vähintään 500 sutta, pidemmällä aikavälillä vielä suurempi.

Valiokunnan saamien selvitysten mukaan on ilmeistä, että susi ei Suomessa ole vielä suotuisan suojelun tasolla eikä metsästystä siten tule suteen kohdistaa. Lakiesityksen vaikutusarvioiden puuttessa tällaisen päätöksen tekeminen on erityisen vastuutonta.

Vaikutukset susivahinkoihin ja suden aiheuttamiin haittoihin

Huolimatta siitä, että susivahinkoja ja suden aiheuttamia haittoja käytetään lainsäädännön muutoksen perusteluna, hallituksen esitys ei arvioi perusteellisesti susivahinkojen nykytilaa eikä arvioi vaikutuksia, joita suden metsästyksen laajemmalla sallimisella olisi näihin haittoihin.

Koska vaikutuksia ei ole arvioitu, jää valmistelussa ja päätöksenteossa täysin puuttumaan se näkökulma, että muutoksella ei välttämättä ole haluttuja, haittoja vähentäviä vaikutuksia. Samoin huomiotta jää se näkökulma, että suden metsästys voi myös lisätä haittoja, kuten ihmisasutukseen hakeutuvien susien määrää

Ihmisen ja suden sekä muiden suurpetojen yhteiselon edistäminen

Toistamme metsätyslain edellisessä käsittelyssä (HE 21/2025 vp) esittämämme huomion ongelmallisuudesta, joka liittyy siihen että suurpetojen kannanhoidosta puhuttaessa ainoastaan metsästys on esillä keinona. Tälläkin kertaa yksi esityksen keskeisistä ongelmista on se, että se ei pyri huomioimaan mitään muita suurpetopolitiikan keinoja esimerkiksi vahinkojen ennaltaehkäisyssä kuin suurpetojen metsästyksen. Sekä sosiaalisen kantokyvyn että luonnon monimuotoisuuden kannalta aivan keskeistä olisi huomioida myös muut keinot tappamisen sijaan. Suomessa on tehty ansiokasta työtä, jossa on selvitetty sekä vahinkojen ennaltaehkäisyä että ihmisen ja suurpetojen rinnakkaiselon helpottamista monilla eri keinoilla. Kun keskustelu ja muutokset petopolitiikassa keskittyvät vain metsästyksen, muut keinot jäävät sivuosaan.

Yhdymme näkemykseen, että haittoja ja vaaraa aiheuttavat suurpedot on tarvittaessa voitava tappa kohdennetusti, mutta siinä tärkeä työkalu ovat nimenomaan vahinko- ja turvallisuusperusteiset poikkeusluvut. Muistutamme, että laki antaa jo nykyisellään perusteet ihmiselle vaaraa aiheuttavien suurpetoyksilöiden tappamiseen ja hallitus on jo helpottanut näiden lupien saamista.

Metsästyskiintiön koko ja kokonaiskuolleisuus

Kuten useat valiokunnan kuulemat asiantuntijatahot ovat huomauttaneet, tulisi metsästystä säännellessä arvioida sovittujen pyyntimäärien ja kiintiöiden lisäksi myös muut suden kuolinsyyt ja vuosittainen kokonaiskuolleisuus.

Vuosittain susia kuolee myös vahinkoperusteisten poikkeuslupien ja poliisin tekemien lopetuspäätösten, liikennekuolemien, luontaisen kuolleisuuden sekä tuntemattomaksi jäävien syiden vuoksi. Nämä määrät ovat vuosittain hyvinkin merkittäviä suhteessa susikannan kokoon.

Maa- ja metsätalousministeriön esittämä sadan suden kiintiö on aivan liian suuri, huomioiden susikannan koko sekä suden muut kuolinsyyt. Mikäli sadan suden kiintiö vuositasolla sallitaisiin, olisi suden kuolleisuus yhden vuoden aikana sitä suurempi ja tällöin vuoden aikana menehtyvien susien määrä merkittävä osa koko Suomen susikannasta.

Alueellista, kiintiöpohjaista metsästystä ei tulisi lainkaan aloittaa nykytilassa, mutta mikäli se sallitaan, vuotuisesta kiintiöstä tulisi vähintäänkin vähentää suden muu kuolleisuus, kuten Suomen luonnonsuojeluliitto on esittänyt.

Nyt esitetyllä menettelyllä on olemassa hyvin suuri riski, että Suomen susikanta romahtaa samalla tavalla kuin vuosina 2015-2016, kun suden kannanhoidollinen metsästys edellisen kerran mahdollistettiin.

Metsästyksen ajoittaminen

Suden metsästystä koskeva metsästyslain muutos on tarkoitus saada voimaan vuoden 2026 alusta. Siten sudenmetsästys päästäisiin aloittamaan jo tammikuussa. Luonnonvarakeskus on huomauttanut valiokunnalle, että suden lisääntyminen tulisi huomioida rauhoituksesta ja metsästyksestä säädettäessä. Myös muille kuin aina rauhoitetuille lajeille tulee taata lisääntymisrauha.

Luonnonvarakeskus huomauttaa, että metsästys pariutumisaikana voi olla haitallista. Suden kiima-aika on yleisesti helmi-maaliskuussa. Eteläisessä Suomessa ajoitus on aiempi ja sijoittuu jo helmikuulle, ja myös pentujen syntymä ajoittuu aikaisemmin keväälle, jo huhtikuulle.

Lisääntymisaikaisella metsätyksellä voi olla useita haitallisia vaikutuksia susien lisääntymiseen ja susikannan säilymiseen. Uroksen kuolema parittelun jälkeen heikentää pentujen selviytymistä, sillä se jättää naaraan yksin huolehtimaan syntyvistä pennuista. On myös tärkeää huomata, että syntyneet pennut ovat aina erittäin riippuvaisia lauman vanhemmista yksilöistä loppuvuoteen ja alkutalveen

saakka. Lisääntyvien yksilöiden metsästys aiheuttaa myös riskin koko lauman hajoamisesta ja se voi vaikuttaa myös alueen muiden susilaumojen ja parien dynamiikkaan.

Valitusoikeus ja ympäristöperusoikeuksien toteutuminen

Hallituksen esityksessä ongelmallista on myös sen suhde yhdenvertaisiin oikeuksiin ja etenkin ympäristöperusoikeuteen. Perustuslain 20 §:n mukaan vastuu ympäristöstä kuuluu kaikille. Tätä periaatetta osaltaan toteuttaa suurpetojen metsätykseen liittyvä valitusoikeus, jonka tarkoitus on taata se, että metsätykseen myönnetyt luvat on tehty oikein lain nojalla.

Hallituksen esityksessä ei ole säädetty valitusoikeudesta alueellista kiintiötä koskien. Näin ollen ympäristön suojasta huolestuneilla kansalaisilla ei ole mahdollisuutta tuoda esiin kantaansa osana metsästyslupia koskevaa päätöksentekoprosessia.

Karhun, ilveksen ja saukon metsästys

Valiokunta haluaa mietinnössään muuttaa metsästyslakia myös karhun, ilveksen ja saukon metsästyksen osalta. Menettelytapa – hallituksen esityksen perusratkaisujen merkittävä täydentäminen ja laajentaminen valiokunnassa – on syvästi ongelmallinen lainvalmistelun laadun, eduskunnan toimintatapojen ja perustuslain kannalta. Perustuslakivaliokunta on toistuvasti pitänyt varsin ongelmallisena ja epätydyttävänä sitä, että hallituksen esitykseen sisältyviä lakiehdotuksia joudutaan laajasti täydentämään ja korjaamaan eduskuntakäsittelyssä. Tällaisessa menettelyssä sivuutetaan hallituksen esityksen antamiseen perustuslain mukaan osallistuvat toimitelimet ja eduskunnan täysistunto. Valiokunta on pitänyt välttämättömänä ja hyvään lainsäädäntötapaan kuuluvana, että etenkin silloin, kun laajakantoiseen hallituksen esitykseen esitetään tehtäviksi hyvin merkittäviä ja esityksen perusratkaisuihin olennaisesti vaikuttavia muutoksia, asian valmistelu osoitetaan valtioneuvoston tehtäväksi.

Sen sijaan, että hallitus olisi antanut uuden tai täydentävän hallituksen esityksen, on valiokunnan enemmistö päätenyt esittämään merkittäviä muutoksia lakiehdotukseen huomattavalla kiireellä valiokuntakäsittelyssä. Erityisen ongelmallista on, että nämä muutokset on runnottu läpi valiokunnassa kuulematta lainkaan asiantuntijoita.

Kuten maa- ja metsätalousministeriö on valiokunnalle toimittamassaan täydentävässä lausunnossa todennut, saukko, karhu ja ilves kuuluvat luontodirektiivin IV liitteen alle, toisin kuin sieltä hiljattain poistettu susi.

Liitteen IV alaisia lajeja koskee tiukempi vaatimus perusteista, joilla metsästys voidaan sallia. Liitteen IV alaista lajia koskeva metsästys voidaan sallia vain tarkoin valvotuissa oloissa valikoiden ja rajoitetusti, mikäli muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole ja kun lajin suotuisan suojelun taso ei vaarannu. Luontodirektiivin mukaan liitteen IV alaisen, tarkoin valvotuissa oloissa valikoitujen yksilöiden metsästys on sallittu kansallisten viranomaisten määrittelemissä rajoissa.

Valiokunnan tekemien muutosten pohjalta suden lisäksi myös karhun, ilveksen ja saukon metsästys sallittaisiin alueellisten kiintiöiden pohjalta. Alueellinen kiintiö ei määrittele tiettyjä yksilöitä, joihin metsästys kohdennetaan, jolloin periaate luontodirektiivin mukaisesta valikoitujen yksilöiden metsästyksestä ei toteudu.

Erittäin ongelmallista on myös se, että siirtämällä karhun, ilveksen ja saukon metsästys alueellisten kiintiöiden piiriin myös valitusoikeutta näiden lupien lainmukaisuudesta pyritään rajaamaan.

Valiokunta esittää karhun ja ilveksen metsästyksestä myös lausumaa, jolla kiintiömetsästyksen mahdollistava asetus vaaditaan valmisteltavaksi. Kiintiömetsästyksen mahdollistavien asetusten valmistelun edellyttäminen ministeriöltä tällaisen lainsäädäntöprosessin pohjalta on täysin katteetonta. Huonosti valmistellun, kiirehdytyn ja hyvän lainsäädäntötavan vastaisen prosessin pohjalta ministeriöllä ei katsoaksemme ole asetuksen valmisteluun edellytyksiä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hylkää HE 173/2025 vp mukaisen lakiesityksen, ja

että eduskunta hylkää valiokunnan lausumaehdotuksen 1.

Helsingissä 9.12.2025

Tiina Elo / vihr.

Veronika Honkasalo / vas.